
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

Medlemstidning för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 3 – 2018

---

*Söderhavet med Samoa, Fiji, Tonga och Papua var Nils Ivan Nelsons främsta affärsområde
Läs vidare på ss. 6-7*

Innehåll

Ordförandespalten.....	2
Kungliga Nummerlotteriet.....	3
Födda – Vigda – Döda.....	4
Blixtrar den ena så åskar den andra	5
Bondpojken från Småland blev affärsman i Australien och hedershövdning på Samoaöarna.....	6
Rapport från Riksstämman och släktforskarförening i Växjö	8
Boken Öja-Västermo. Vår hembygd	8
Öja – Västermo Hembygdsförening fyller 30 år.....	9
Nykterhetsrörelsens banérförare.....	10
Soldaten Biurberg och sonen Anders.....	11
Strängnäs Hospitalkyrkogård.....	13
Funderingar kring en gravsten.....	14
Bevaka gravar av intresse.....	15
Nutidsarkeologi	16
Nya medlemmar.....	17
Kalendarium hösten 2018	18
Presentation av ESSFs styrelse.....	19

Ordförandespalten

Hösten är i antågande och efter en rekordvarm sommar kanske släktforskningen tar lite fart igen. Nya släktforskare lär sig ofta att släktforska via olika siter på nätet och ser sedan ingen anledning att vara med i en släktforskarförening vilket kan bli, och sannolikt redan är, ett problem för vår förening. På sikt kommer vi säkert att tappa en del medlemmar på grund av detta. Vi måste alltså se till att erbjuda våra medlemmar förmåner som gör att de stannar kvar i föreningen och som lockar nya medlemmar. Idéer mottas med tacksamhet.

Vi fortsätter att söka ny och billigare lokal i Eskilstuna men det verkar inte vara så lätt. Har ni något tips så hör av er.

Vi behöver lite nya funktionärer som hjälper till med olika saker i föreningen, t.ex. att ordna resor till olika resmål som kan vara intressanta för släktforskare, kontaktperson gentemot Eskilskällan, webbmaster m.m. Hör av er om ni är intresserade eller om ni vet någon annan som kan tänkas vilja hjälpa till.

Vi har sålt registret över födda, vigda och döda i Eskilstuna kommun till Arkiv Digital. Sökregistret kommer att finnas på AD så småningom. Enligt avtalet kan vi fortsätta att sälja registret på USB-minne vilket vi gör genom att ge ut utgåva nr 5 som förutom Eskilstuna kommun t.o.m. 1942 även innehåller de första ca 58 000 posterna för Strängnäs kommun. Se separat artikel i denna tidning.

För de som inte är så aktiva släktforskare finns det kanske anledning att påpeka att Riksarkivets hemsida för släktforskning numera är gratis så det är bara att gå in och botanisera. Adressen är: <https://sok.riksarkivet.se/kyrkoarkiv>. Om man har emigranter finns det en gratissite, FamilySearch. Adressen är: <https://www.familysearch.org>. Lyckat till med forskningen.

Arkiv Digital lever kvar som en betalsite med en hel del register som inte finns på SVAR. Kom gärna till våra lokaler på öppet hus och se vad som finns.

Årets Släktforskardagar hölls den 1–2 september i Växjö. Föreningen representerades på förbundsstämman av Christer Ståhl. Se separat artikel i denna tidning.

GDPR, dataskyddslagen, som ersätter PUL, personuppgiftslagen, har börjat gälla. Styrelsen har vidtagit en del åtgärder med anledning av detta. En policy finns på vår hemsida.

Kjell Ivarsson
Ordförande

Eskilstuna – Strängnäs
Släktforskarförening

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

c/o Studieförbundet
Källgatan 3 A
645 31 Strängnäs

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år

Bankgiro

805-3431

Styrelse

Ordförande Kjell Ivarsson 016-12 35 91

Vice ordf. Ove Jansson 070-304 38 12

Sekreterare HåkanOlle Larsson
070-665 29 39

Kassör Christer Ståhl 0159-315 64

Ledamot Eskil Ward 0152-183 45

Ledamot Hans Liljenstolpe 0152-201 78

Ledamot Göran Olofsson 070-336 36 89

Ledamot Gun Sundberg 070-144 25 33

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson 016-940 03

Marie Cypriansen 016-14 59 18

Valberedning

Sammankallande

Mats Adolfsson 070-356 08 03

Webbmaster

vakant

Se mer information på vår hemsida
www.essf.se

Anbudet

Ansv. utgivare Kjell Ivarsson

Redaktion

Sven Kullman (ansvarig) 016-12 62 87
sven.kullman@telia.com

Åke Ellin 0152-432 60

Lena Sundin Andersson 073-615 53 57

Gunilla Thörne 0152-186 63

Ann-Sofie Johansson 070-493 31 38

Teknisk redaktör

HåkanOlle Larsson 016-35 00 35
reproconsult@telia.com

Önskar du kontakta någon av skribenterna i detta nummer, hör av dig till redaktionen.

Eftertryck eller citat

För gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges.

Kungliga Nummerlotteriet

*Dragning i Nummerlotteriet vid Indebetouska huset på Slottsbacken i Stockholm 1819.
Bildkälla Stockholmskällan.*

Upprinnelsen till den här artikeln är en tematräff, som föreningen hade i Strängnäs i våras. Temat för kvällen var texttydning, vilket innebär att deltagarna hjälps åt att tyda svårläsliga eller svårförståeliga texter.

Jag hade tagit med mig en notering ur husförhörslängden för Tierps socken 1789–95. Noteringen gällde min farfars farfars mor Greta Nilsson samt hennes föräldrar och syskon. För Gretas syster Ingeborg hade prästen antecknat ”Talar och hör illa”. Dessutom fanns ytterligare en anteckning för Ingeborg, gjord med svagt bäck och annan handstil. Denna anteckning hade jag inte lyckats tyda. Med tematräffdeltagarnas hjälp blev texten uttydd: ”Uppförd å Kongl. Nummerlotteriet”.

Denna anteckning gjorde mig nyfiken och fick mig att ta reda på vad detta var för ett lotteri, och vad som kunde menas med att bli uppförd på lotteriet.

Kungliga Nummerlotteriet startade sin verksamhet under Gustav III:s tid 1771 och drevs fram till 1841. I lotteriet, som blev mycket populärt, fick man satsa pengar på mellan ett och fyra olika nummer mellan ett och nittio. Lottsedlarna såldes i Nummerlotteriets eget hus på Svartmannagatan 9 i Stockholm och av kommissionärer, som kunde vara t.ex. handlare eller krögare.

Dragningarna i lotteriet ägde till en början rum på Riddarholmen var tredje onsdag året om. Senare bytte man

plats till slottets yttre borggård och från 1803 höll man till på Slottsbacken. En pojke från Allmänna Barnhuset eller ur publiken fick, iförd ögonbindel och handskar dra fem nummer ur en tombola med de nittio numren i. Dragningen var ett stort folknöje.

De lotterideltagare som hade ett nummer rätt vann 15 gånger insatsen. Två, tre eller fyra nummer rätt gav 270, 5 200 respektive 64 000 gånger insatsen. Nummerlotteriet var en omfattande verksamhet och drog in stora summor till kronan. Direktionen bestod av en ordförande och tre ledamöter. Personalen bestod av ca. 70 personer med bl. a. en sekreterare. Tjänsterna utdelades av kungen, ibland som ett slags kulturstöd. Bland personer, som tjänat i direktionen finns skalden Carl Gustaf Leopold och sekreterare var från 1876 Carl Michael Bellman. Han skrev sin platsansökan på vers och det fungerade, han fick jobbet:

*Där dess höga vinster dragas,
Söker jag en tjänst och lön:
Men gudinnan, rik och skön,
Låter ej en skymt uppdragas
I mitt låga mörka skjul.
Om Ers Majestät behagar
gilla lyckans hårda lagar
dör poeten innan jul.*

Lotteriet fick tidvis kritik för att man lockade lättleda personer att spela bort sina pengar. Man framhöll då att lotteriets inkomster användes för att finansiera viktiga satsningar som t.ex. bygget av Trollhätte kanal.

Kungen bestämde också, för att uppmuntra till giftermål och ökande folkmängd, att vid varje dragning i lotteriet skulle 500 Riksdaler silvermynt utdelas till fem fattiga giftasvuxna flickor ur allmogen. De skulle givetvis vara av fläckfri vandel. Landshövdingarna fick lämna förslag på lämpliga flickor mellan 15 och 24 år gamla. Deras namn och uppgifter infördes i en "flickmatrikel". Ur denna matrikel med hundratals och så småningom tusentals namn hade 90 flickor valts ut till den s.k. flicklistan. Där fick de var sitt nummer mellan ett och nittio. När de fem numren drogs i Nummerlotteriet, så vann flickan med samma nummer en hemgift på 100 Riksdaler. Beloppet betalades ut när hon gift sig. De fem vinnande flickornas namn togs bort från flicklistan och ersattes genom lottning med fem nya namn från matrikeln. De 85 flickor, som inte haft turen att vinna i en dragning stod kvar i listan tills de antingen vann eller blev 24 år gamla. De kunde därmed få många chanser att vinna.

Hur gick det nu för Ingeborg Nilsdotter, som hörde och talade illa. Hennes hörselproblem var uppenbarligen ärftliga, för i senare husförhörslängder står antecknat att två av hennes yngre syskon också hörde illa. Tydligt tyckte församlingsprästen att Ingeborg var välartad men

kunde ha svårt att bli gift. Han föreslog henne därför till landshövdingemyndigheten, som skickade hennes namn till Nummerlotteriet.

I Riksarkivet återfinns hennes namn i "Matricul på Anmälte Flickor och De som till Brudgäfvvinster Utkommit No 4". Chanserna att vinna var faktiskt relativt stora. Av de 20 flickor, som står upptagna på samma sida i matrikeln som Ingeborg hade åtta stycken vunnit fram till 1801.

Ingeborg fick vänta länge, men vid den 471a dragningen i Nummerlotteriet, den 10 juni 1801, slog fru Fortuna till. Det första numret, som drogs var nr 25, Ingeborgs nummer! Nu hade Ingeborg, 22 år gammal, rätt att kvittera ut en hemgift på 100 Riksdaler om hon gifte sig.

Uppenbarligen var dock prästens farhågor riktiga, det var inte så lätt för Ingeborg att hitta en make. Åren gick och hon tjänade som piga på olika gårdar. 14 år efter vinsten arbetade hon hos Per Falkrans, en skomakare i Söderfors socken. Han hade blivit änking i början av året och i december gifte de sig. Ingeborg kunde då i februari 1816 kvittera ut sin vinst från Nummerlotteriet. Per hade sedan tidigare tre egna barn och en styvson. Ingeborg födde två barn. Det yngsta dog efter tre månader, men dottern Cajsa Greta blev vuxen. Ingeborg överlevde sin make med två år och dog, 71 år gammal, 1851 under ett besök hos sin dotter i Gävle.

Åke Ellin

Födda - Viga - Döda

Utgåva 5 av Födda-Vigda-Döda finns nu till salu. Registret ges endast ut på USB-minne.

Registret innehåller samtliga födelse- vigsel- och dödnöiser för församlingarna i Eskilstuna kommun t.o.m. 1942 och tillbaka i tiden så länge kyrkböckerna finns bevarade. I några fall för ytterligare några år efter 1942.

För Västermo församling har en rekonstruktion av ministerialböckerna skett med hjälp av husförhörslängder där ministerialböckerna saknas.

För Strängnäs kommun finns ca 58.000 poster medtagna. Registreringen av Strängnäs kommun fortsätter.

USB-minne kostar:

För icke medlemmar 350 kr.

För medlemmar 250 kr.

Den som köpt tidigare version 150 kr.

USB-minne kan köpas i våra lokaler i Eskilstuna och Strängnäs i samband med öppet hus, eller beställas från vår sekreterare. Porto och emballage tillkommer vid hemsändning.

Föreningen har sålt registret som rör Eskilstuna kommun till Arkiv Digital som kommer att lägga ut det på sin "Allt-i-ett-site" så småningom, men bara för de poster där originalhandlingen finns utlagd eftersom man länkar registret till originalet. Försäljningen hindrar inte att vi får sälja USB-minnen över ministerialböckerna som tidigare.

Kjell Ivarsson

Blixtrar den ena så åskar den andra

Blixtrar den ena så åskar den andra är ett uttryck som jag har hört "de gamla" sagt när jag var ung.

I vår släkt "tisslades" det ibland om att det fanns så kallad blå släkt i våra gener med anledning av att mormor och morfar arbetade hos de kungliga och mormor även hos adelssläkten Schinkel på Tidö slott. Det var inte helt ovanligt att våra kungar hade lite "roligt på sidan om" sin kungliga partner och fick barn med någon kvinna av folket. Två händelser med ett osannolikt samband är bakgrunden för denna berättelse.

I Rinmanskolan hade jag en klasskamrat som hette Folke. Vi blev kompisar och hade mycket roligt tillsammans. Vi spelade bland annat bordtennis ihop på fritiden. Han var dock en riktig filur och hittade på allt möjligt bus. Åren gick och vi träffades någon gång ibland på Guifs matcher i gamla sporthallen Eskilstuna.

År 2008 var det dags att fira 40 årsjubileum i Munktelstadens traktormuseum. Alla klasser från 1968 var inbjudna och vi var säkert över 100 före detta elever från tekniska skolan. Rätt som det var efter middagen går Folke upp på estraden och säger att han skall berätta om sitt ursprung. Han börjar med att tala om att han var av kunglig börd och han framhöll att det var sant.

Folkes mormor hade som ung blivit med barn med Oskar den II under okända förhållanden. Det var också så att hovet hade utrett att barnets far var Oscar den II och därmed fick modern och barnet underhåll. Så släktförhållandet var klarlagt. Vid ett SM på cykel i Smedjebacken var Folke ordförande för arrangerad klubb och då samtidigt ansvarig för hela arrangemanget. Vår kung var på besök i trakten och ville ta del av tävlingarna. Carl XVI Gustaf var även inbjuden till middagen på kvällen och då fick Folke i uppgift att vara värd för kungen. Efter en stund säger Folke till kungen att "vet kungen om att vi är släkt" och så berättade han om sin mormors äventyr. "Tjabo" som kungen kallades som ung gav följande svar. "Då skall jag "tammefan" bjuda dig på en sup".

Paret tycks ha haft trevligt vid bordet men åren rann iväg och nästan 10 år senare den 18 dec 2017 hade jag och några till anmält oss till en loppis i Radermachersmedjorna. Han som var ansvarig för borden i lokalen heter Magnus men ville inte av någon anledning uppge sitt efternamn. Försäljningen gick uruselt men vi hade trevligt och vi fick många angenäma pratstunder. Av någon anledning kom vi in på släkthistoria och eftersom jag tyckte att det var en rolig släkthistoria berättade jag vad Folke hade sagt på vårt jubileum.

Magnus svarade spontant att "jag kan allt om detta". Där stod jag som ett stort "frågetecken" och begrep ingenting.

Magnus började berätta om denna historia som att han kunde allt om Folkes bakgrund. Jag blev ännu mer förbryllad! Hur kunde han veta allt om Oskar II forna "lilla" äventyr?

Efter en stund "kläckte" Magnus ur sig att Folke var min bror" men han gick bort för ett och ett halvt år sedan. Vi hade dock inte samma pappa tillade han. Jag tyckte att det var förtretligt och bad om ursäkt! Magnus berättade sen att kung Oskar hade tagit hand om sitt oäkta barn och deras moder på ett bra sätt i en bättre bostad med anställda.

Magnus hade av flera anledningar träffat kungen och betonade att han var mycket trevlig och förstående över rådande omständigheter. Vår "loppischef" berättade också att han skickat över ett fotografi till hovet på sin dotter. Det var en exakt "kopia" av kronprinsessan Viktoria men hovet tvärnekade och sa att det inte kunde vara Magnus dotter utan det var en bild på vår prinsessa. De fick till slut ge med sig berättade Magnus. Jag frågade Magnus om han kände sig som en Bernadotte eller som en vanlig människa. Han svarade att hans "blodsband" med Bernadotte var bara 6, 2 % varför han kände inget samband med kungahuset och han skämdes lite för sitt ursprung.

Nu undrar jag om vår gamla kung har många så kallade oäktingar i bygden eller om detta var ett omöjligt statistiskt sammanträffande mellan Folke, Magnus och lilla jag. Ett märkligt samband och klaverramp som jag fortfarande skäms lite för!

Min morfar var husdräng/vaktmästare åt Oscar Carl Wilhelm, svensk prins, av huset Bernadotte, född 27 februari 1861, död 24 oktober 1951, arvfurste, hertig av Västergötland, son till Oscar II. Morfar arbetade hos prinsparet mellan 1908-1910. Min mormor var husjungfru hos Oscar Carl August Bernadotte, född 15 nov 1859 på Drottningholms slott, död 4 oktober 1953 på Malmsjö gård, Grödinge, Oscar var andre son till Oscar II. Mormor arbetade på Malmsjö gård 1908-1910. Min äldsta morbror var född i hovförsamlingen 1910 och var stolt över att var född där. Det här blev "kungligt" så det förslår!

Brödernas namn är fiktiva. Aron Jonason var journalist, kåsör och fotograf åt kung Oscar II. Vid ett besök i Marstrand då Aron fotograferat mycket och använt magnesiumblixter utbrister kungen:

– Det var väldigt vad Jonason blixtrar mycket!

– Ja, blixtrar den ene så åskar den andre! Replikerade Jonason.

Källa: Wikipedia

Göran Olofsson

Bondpojken från Småland blev affärsman i Australien och hedershövding på Samoaöarna

Detta är historien om Nils Ivan Nelson som under 1900-talets första decennier kom att bli en av Australiens största skeppsredare och en välkänd affärsman i hela Söderhavet. Ett brev kan betyda så mycket!

För min del väcktes intresset för Nils Ivans liv då jag i februari 2017 finner ett brev från Australien i min mors efterlämnade papper. Det är skrivet 1941 på ett firmapapper från Nelson and Robertson Pty.Ltd, Sydney. Märkligt nog är det poststämplat i Sydney först i september 1945. Det har således inte kommit iväg förrän andra världskriget tagit slut. Väl i Sverige tar det fyra år innan det på okända vägar slutligen når min mor 1949 i ett brunt affärskuvert utan avsändare. Brevet är skrivet av Nils Ivan Nelsons son som vill meddela den svenska släkten att fadern avlidit i juli 1941. Han bifogar även en tidningsnekrolog över fadern där denne beskrivs som en tidig pionjär i Australien när det gäller handel och sjöfart i stora delar av Söderhavet men också med Amerika och Europa.

Nils Ivan var min mormors bror och min mor var hans närmaste kvarlevande släkting i Sverige. Under årens lopp gjorde hon några försök att återkoppla till släkten i Australien, dock utan att lyckas få kontakt. Nu blev det min tur att försöka. Vid sökning på internet kunde direkt konstateras att firman ännu existerade och tycktes bedriva en omfattande handelsverksamhet fortfarande. Detta resulterar i ett mail till företaget i april 2017 för att efterhöra om några Nelsonsläktingar finns kvar som vi kan komma i kontakt med.

Snabbt svar kommer från firmans VD som meddelar att Nils Ivans arvingar inte längre deltar i det dagliga arbetet som nu sköts genom en familjestiftelse. Hon sänder samtidigt ett antal tidningsartiklar om företaget och dess grundare och en sammanfattande företagshistorik. Slutligen får vi adresser till tre kvinnor som är tredje generationen efter Nils Ivan. En av dem är särskilt släktintresserad och hon har sedan några år sökt uppgifter om Nelsons tidigare historia i

Sverige. Med henne har vi nu god kontakt och ett givande informationsutbyte.

Med denna långa inledning vill jag bara visa hur ett tillfälligt brevfynd kan leda till ny kunskap om en tidigare okänd släktgren och kontakt med tidigare okända släktingar

på andra sidan av jordklotet.

Släktforskning är spännande!

Nu till Nils Ivans liv.

Nils Ivan föddes den 5 november 1870 i Arby församling och socken, belägen någon mil söder om Kalmar. Föräldrarna var hemmansägaren, nämndemannen och landstingsmannen Carl Gustaf Nilsson och hans hustru Anna Sofia Nilsson i Skällby no 8 – en gård som brukats av släkten sedan Gustav Wasas tid. Nils Ivan hade en äldre syster Anna Carola född 1865 som senare kom att bli min mormor.

Nils Ivan växer upp på föräldragården och tanken är väl att han senare skall överta släktgården. Som ett led i detta genomgick han den närbelägna lantbruksskolan i Applerum. 17 år gammal lämnar han dock föräldrahemmet på föräldrarnas initiativ för att göra en världsomsegling. Skälet till denna

är att han har misstänkt tuberkulos och förhoppningen är att den friska sjöluften skall bota honom. Kommen till Sydney i Australien bestämmer han sig dock för att avbryta sjöresan och den 25 september 1888 är han anmäld till Arby församling som utflyttad till Sydney. Detta sker 6 veckor innan han fyller 18 år.

Guldgrävare, bankman och skeppsmäklare

Sin vistelse i Australien startade Nils Ivan med att pröva lyckan som guldgrävare. Det blir dock bara en kort och helt misslyckad sejour. Han återvänder till Sydney och får anställning som bankkassör. Efter sex månader där går banken omkull och han blir arbetslös. Snart får han dock anställning på en skeppsmäklarfirma i staden. Hans uppgift är att möta inkommande fartyg och erbjuda firmans mäklartjänster. Detta visar sig bli början på en framgångsrik karriär.

Nils Ivan Nelson, Sydney 1891

Nelson & Robertson Pty/ Ltd

Efter några år kommer han i kontakt med en sjökapten George Robertson. De beslutar sig för att tillsammans starta eget. 1895 bildas firman Nelson & Robertson med en insats av 25 pund vardera som startkapital. Man chartrar segelfartyg och seglar mellan öarna i Polynesien. Efterhand utvidgades firmans intressesfär till hela Stilla havet från Papua Nya Guinea i väster till Fiji, Tonga och Samoa i öster. Man startade verksamheter på flera av öarna och gjorde affärer överallt, man köpte, sålde och skeppade öarnas produkter. I början på 1900-talet skall företaget ha varit Australiens största rederi och handelsföretag. George Robertson var huvudansvarig för shippingdelen i företaget medan Nils Ivan hade huvudansvar för frakter, handel och de många nyetableringarna på olika öar. De drev verksamheten gemensamt fram till att Robertson avled 1921. Därefter övertog Nils Ivan Nelson hela företaget.

Efterhand expanderade affärsverksamheten på Nya Guinea och 1910 fick man även överta Hotel Rabaul som likvid för en skuld. Hotellverksamheten utvidgades och hotellet kom att bli ett av de största i regionen. 1942 ockuperade Japan ön och under några krigsår blev hotellet Japanska Flottans högkvarter. Under både det första och det andra världskriget kontrakterades firman av Samväldet för transport av olika förnödenheter.

Legend och hedershövding på Samoa

På Samoaöarna startade han kakaoindustrin och copraproduktion. Båda kom att betyda mycket för öarnas ekonomiska utveckling. Särskilt gäller det copra som blev en stor exportframgång. Copra är det pressade och torkade köttet på cocosnötskalets insida och är en viktig råvara för fettproduktion världen över. Pressresterna blir till djurfoder i form av foderkakor. Nelson & Robertson blev 1919 generalagent för Aarhus Oljefabrik i Danmark och därmed en av Söderhavets största copraexportörer till Europa. Nils Ivan startade även handel med konserverad ananas som hans clipperflotta seglade till Australien och Europa med. På Samoaöarna var han länge en legend och som tack för sina insatser för öarnas utveckling utnämndes han till Hedershövding på Samoa – ”Afamasaga”.

Han hade ett 30-tal seglande clipperkepp som transporterade olika varor till Nordamerika, Sydamerika och Europa. Fartygen transporterade även timmer och kol mellan flera länder på norra halvklotet. Speciellt goda kontakter hade han med Argentina vars vicekonsul han var i Sydney under många år. För att stödja den omfattande verksamheten öppnade firman lokalkontor på flera platser bland annat i Nya Zeeland och i Hongkong.

Nils Ivan följde ofta med sina fartyg till olika destinationer

för att upprätthålla och utveckla firmans affärsrelationer. Han besökte bland annat Danmark där han hade stora affärsintressen på grund av copraexporten dit. Vid åtminstone två tillfällen vet vi att han besökte sitt småländska föräldrahem i början på 1920-talet då föräldrarna ännu levde. Vid ett av dessa tillfällen var även sonen Norman Nelson med.

Avled 31 juli 1941

Nils Ivan var sjuklig de sista åren av sitt liv men besökte ändå dagligen sitt kontor. De sista sex månaderna höll han kontakt med verksamheten från hemmet ända till ett par dagar före sin bortgång. Så slutar historien om bondpojken från Arby i Kalmar län. Han som bygger upp ett storföretag med världsomspännande handelsförbindelser, blir Argentinas vicekonsul i Sydney och Hedershövding på Samoaöarna. Typisk är kanske också att företagets telegramadress under många år var kort och gott ”IVAN”, SYDNEY. I en minnesruna i Swedish-Australian and Swedish-New Zealand Trade Journal finns en lång artikel om hans livsgärning med slutorden ”han var den sanna inkarnationen av forntida sjöfarare från Norden, i sin personlighet och karriär, liksom i sitt uppträdande och utseende förvisso en äkta son av de gamla vikingarna”.

Nelson & Robertson idag

Efter Nils Ivan Nelsons bortgång drevs företaget vidare av sonen Norman Nelson som redan arbetat länge i företaget och var väl skickad att ta över rodret. Han fortsatte att framgångsrikt utveckla affärsverksamheten i framför allt Söderhavetsområdet. Efter krigsslutet 1945 var det slut med clipperskeppens tid och i fortsättningen övergick man till motorfartyg samtidigt som man huvudsakligen koncentrerade sjöfarten till kustnära transporter runt Australien. Norman Nelson var även i många år president i Svensk - Australiska handelskammaren vilket ledde till att han 1961 utnämndes till Riddare av Vasaorden.

Efter Norman Nelson leddes företaget av hans son Ivan Richard Nelson j:r. Han avled 2013 vid 80 års ålder. Därefter drivs företaget nu genom en familjestiftelse med samma inriktning som tidigare. De ättlingar som nu finns kvar, och som jag har kontakt med, är tre döttrar till Ivan Richard j:r, de är således barnbarnsbarn till Nils Ivan Nelson.

Lars Forssman

Kort rapport från årets Riksstämma och släktforsarmässa i Växjö

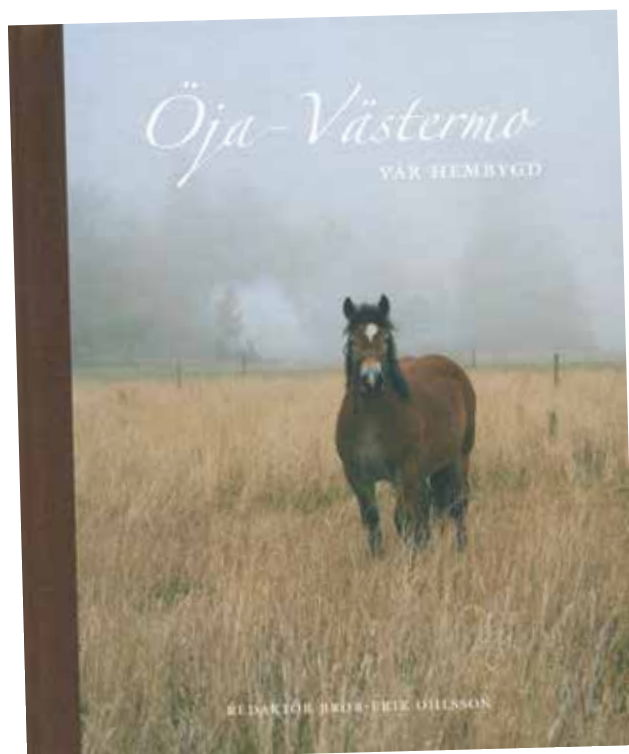
På årets riksstämma (årsmöte) för Släktforskarförbundet blev det lite diskussion om den verksamhetsplan som förbundsstyrelsen lagt för de närmaste åren. Den visar i stort sätt negativa siffror och därmed skulle Förbundets kapital var förbrukat inom några år. Eventuella inkomster från utgivning av CD-skivor är svår att beräkna, så där hade man lagt sig lågt. Till slut godkände mötet den med ett tillägg som gick ut på att styrelsen måste se över alla kostnader och intäkter och återkomma med planen. Medlemsavgiften höjs för 2019 med 4 kr per medlem, vilket för vår förening blir ca. 2400 kr. En uppgörelse är träffad vilket innebär att Förbundet kommer att ge ut två nya befolkningskivor för åren 2000 och 2010.

Året släktforsarmässa var sig i stort sätt lik. Det var de stora aktörerna, Riksarkivet, Arkiv Digital och Ancestry som har de stora montrarna. Sedan finns det många små och minst lika intressanta utställare. Personligen fick jag tillfälle till ett längre samtal med en person i det tyska bäset om hur man skall hitta rätt i de tyska arkiven. På denna typ av mässa är det vanligen många lokala hembydsföreningar, stads/kommunarkiv och likande som finns representerade. Roligt att fundera över hur det fungerar här hemma. I övrigt inga stora nyheter..

Christer Ståhl

Boken Öja-Västermo. Vår hembygd

I sin artikel om Öja-Västermo hembygdsförening skriver Christina Andersson att "I början av 2000-talet genomfördes föreningens kanske största projekt, när bygdens folk tillsammans skrev hembygdsboken Öja-Västermo. Vår hembygd under ledning av f.d. stadsarkivarie Bror-Erik Olsson". Boken gavs ut som årsbok 2007 för dåvarande Lokalhistoriska sällskapet i norra Södermanland.

Boken är på drygt 270 sidor och har ett omfattande bildmaterial, ort- och personregister. I förteckningen över källor och litteratur kan säkerligen den som söker fakta om Öja-Västermo hitta många trådar att nysta. I biblioteket i lokalen på Dambergsgatan finns boken att läsa.

Sven Kullman

Öja- Västermo Hembygdsförening fyller 30 år i år!

Den 2 mars 1988 hölls en "Landsbygdsafton" i Västermo bygdegård. Tanken var att uppmana bygdens folk att bilda en hembygdsförening. Den 13 oktober samma år blev det verklighet. Öja – Västermo hade fått en hembygdsförening. Föreningens första ordförande var Olle Lindqvist. Han var en välkänd folkbildare i kommunen.

Den första aktivitet man startade var Valborgsmässofirandet vid klockstapeln i Västermo och brasa på Råbyberget. Därefter har verksamheten utökats med gökotta, utflykter och julbord. På senare år har hembygdsföreningen också startat kyrkogårdsvandringar på kyrkogårdarna i Öja och Västermo.

Under 1990-talet startade en Torpcirkel med bygdevandringar i både Öja och Västermo. I dag har vi 111 skyltade torp och torpgrunder runt om i vår hembygd. Torpcirkeln har gjort ett gediget arbete och det finns en stor samling med vägbeskrivningar och släktlängder till samtliga torp. Det vi saknar är livsberättelser från de personer som bott i dessa torp.

Tidningen Torpgrunden startade i blygsamt format 1995 och har sedan utvecklats till en efterlängtd tidskrift, som kommer ut fyra gånger per år. I början av 2000-talet genomfördes föreningens kanske största projekt, när bygdens folk tillsammans skrev hembygdsboken "Öja – Västermo vår hembygd" under ledning av f.d stadsarkivarie Bror- Erik Olsson.

Dagens stora uppgift för hembygdsföreningen är att ta om hand om och sortera alla de bilder av både byggnader och människor, som vi har i Bygdeband. Vi tänker oss någon geografisk ordning, där också alla torp och torpgrunder har sin givna plats. Det här är ett stort arbete och det kommer att engagera oss för lång tid framöver.

Hembygdsföreningens logotype "Bussekungen" har också sin historia. Öja Bussar var ett gäng ynglingar, som gjorde sig kända för en mängd olika bedrifter. Kanske kan man säga att de var sin tids Robin Hood, som tog från de rika och gav till de fattiga. Flera forskare härleder dem långt tillbaka till förhistorisk tid. Det finns forskare som tror att de här ynglingarna var en fortsättning på Vikingatågen fast nu på land.

Richard Dybeck, vår nationalskald, tjänstgjorde vid Rådstugan i Eskilstuna i mitten av 1800-talet. I tidskriften Runa

Bildkälla: Öja-Västermo Hembygdsförening

har han skrivit om flera av alla de sägner, som berättas om Öja Bussar. I en räd mot Julita frukträdgårdar på 1740-talet blev självaste Bussekungen, drängen Lars Larsson från Salsta, skjuten i baken. Han avled några dagar senare och det blev slutet på Bussekungarnas härjningar i Öja – Västermo.

*När vi kom till Julten, vart vår Bussekung skjuten.
Femton är vi än fast vi mist vår vän.
Kungen var inte duven, kungssten bar han på huve,
En i var hand satt dom lätt som sand.*

**Christina Andersson,
ordförande Öja- Västermo hembygdsförening**

Nykterhetsrörelsens banérförare

I Arboga stadsförsamling föddes den 8 juli 1861 ett gossebarn. Föräldrarna var Försörjningssnickaren Carl Christiansson Eklund och hans hustru Lovisa Carolina Larsdotter i Arboga stadsförsamling. Han döptes till Oskar Gustaf. IOGT bildades år 1880 i Sverige och drygt 2 månader därefter så gick den då 19-åriga Oskar Gustaf Eklund med i rörelsen. Fadern Carl Eklund gick också med och blev ordenssekreterare och sonen Oskar var hans högra hand. Året därpå blev Carl Eklund ordenschef och sonen blev vald som sekreterare.

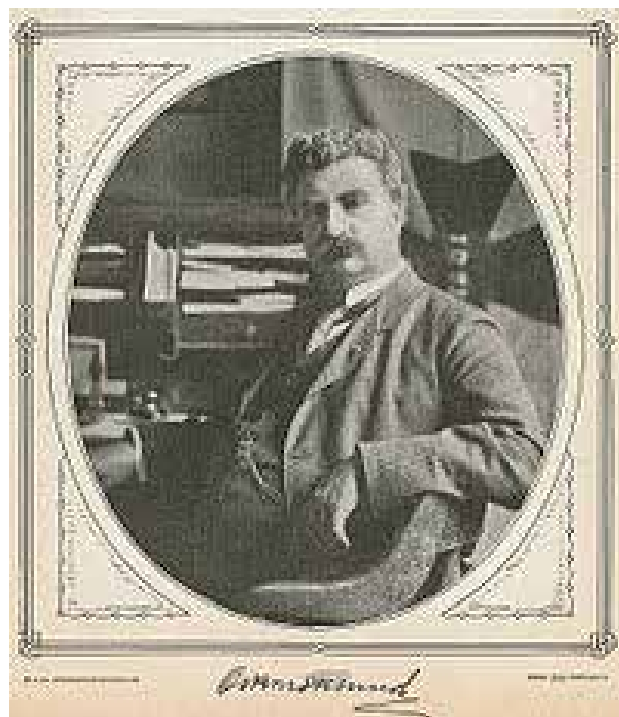
Oskar var med och grundade malinistiska ordensgrenens tidskrift "Svenska Godtemplar" år 1880 och blev snart dess redaktör, så förblev det fram tills den lades ned och ersattes med tidningen "Reformen".

Vid det internationella storlogemötet i Halifax, Kanada år 1883 valdes Oskar Eklund in i ordens högsta ledning. Säkert en äventyrlig resa för den då 22 åriga Arboga pojken. Under 1880-talet gjorde han ett flertal resor till Amerika i och kom då i då i kontakt med Blåbandsrörelsen. Han var även på Åland där han startade den första Godtemplarordern. Blåbandsrörelsen är en svensk nykterhetsrörelse, bestående av två organisationer, Sveriges Blåbandsförbund och Sveriges Blåbandsungdom. Oskar Eklund införde rörelsen till Sverige år 1883 och startade då tidskriften "Blå bandet". År 1884 bildades den första föreningen i Göteborg. För på så sätt intressera de frikyrkliga för nykterhetsarbete.

År 1884 flyttade Oskar till Stockholm, där han blev tryckeriägare, han tog livlig del i huvudstadens kommunala, sociala och politiska liv. Han tryckte bl.a. tidningen "Blå bandet". Även ordens ungdomstidning, "Daggdroppe", tillkom på hans initiativ och redigerades under många år av honom. Detsamma gällde jultidningen "Vid julbrasan".

Snart blev han ordförande i boktryckeriföreningens Stockholmsavdelning och ordförande i Stockholms liberala valmansförening. 1893 blev Oskar Eklund vald inom andra kretsen (Klara, Jakob och Johannes församlingar) i andra kammaren. Han tillhörde Folkpartiet och hade svårt att förlika sig med att det uppgick i liberala samlingspartiet. Där satt han åren 1894-1905 och i första kammaren åren 1909-1918.

Den 12/10 1889 gifte sig Oskar med fröken Alma Ottilia Maria Kumlin från Arboga Stadsförsamling. (Alma var min farfars mormors brorsdotter) i Hedvig Eleonora församling i Stockholm. Paret fick inga gemensamma barn, men tog sig an en flicka vid namn Ellen Maria Dahlström född 1882 i Adolf Fredriks församling i Stockholm som fosterdotter. Hustrun Alma avled år 1917 och begravdes på Norra kyrko-

Oskar Gustaf Eklund. Bildkälla Wikipedia

gården i Stockholm.

Oskar beskrivs som allvarlig när han uppträder i riksdagen och i storlogerna, men som gemytlig, skämtsam och humoristisk i sällskapslivet och vid mindre högtidliga tillfällen. Snäll och hjälpsam och tillmötesgående, samt ständigt upplagd för godmodigt oförargligt skämt, är han uppskattad av sina vänner inom den trängre kamratkretsen och i synnerhet av godtemplare som under många års samarbete uppskattat hans mångsidiga begåvning och hans varma hjärta.

I december 1928 gifte Oskar om sig med Anna Olivia Charlotta Jansson född 1890 i Risinge.

Oskar Eklund avled den 15/12 1940 i Maria Magdalena församling och begravdes på Norra kyrkogården i Stockholm. Hans hustru Anna Olivia Charlotta avled den 10 april 1973 i Maria Magdalena församling.

Källor: Nordisk familjebok, Rotemannen SVAR: kyrkoarkiv.

Lena Sundin Andersson

Soldaten Biurberg och sonen Anders

I Anbudet nr 1 år 2014 berättade jag om Betjänten som blev klockare i Urshults socken.

Enligt husförhörlängd i Urshult skulle han vara född 9 maj 1731, det saknas dock uppgift om i vilken församling.

En kort sammanfattning:

Urshults församling saknade klockare sedan december 1762, då klockaren Littorin hade drunknat vid Klasamåla udde på hemväg från Vemboö. I nästan ett halvår hade församlingen sökt en lämplig person till ny klockare, när en man vid namn Anders Biurberg söker tjänsten.

”Församlingens ledamöter hade gärna åstundat att någon inom församlingen därtill kunnat antagas ...” så börjar punkt 2 i ett protokoll från sockenstämman i Urshult daterad 5 juni 1763 när Biurberg enhälligt blev vald till klockare.

Ledamöterna beklagar alltså detta men sedan följer enbart positiva tongångar. Som det heter i protokollet, ”wackra wittnesbörd” från ansedda referenspersoner om hans skicklighet och kunskap i läsande, skrivande m.m. inte minst åderlåtning samt sockenapotekets tillämpningar. Protokollets text innehåller också att Biurberg varit betjänt hos framlidne generalmajoren baron Carl von Otter. Otter var ägare till Bergkvara säteri, Bergunda socken syd om Växjö, han avled i april 1763. I Bergunda församling finns Anders med i husförhörlängder samt mantalslängder. ”Anders Biurberg uppappare 16 år” noterad i mantalslängd. Men inte heller i Bergunda finns någon ledtråd om var Biurberg blivit född.

Tillsammans med en amerikansk brylling sökte vi i alla tänkbara socknar i Kronoberg utan framgång. Men ville inte ge upp riktigt än, jag tog kontakt med tidningen Släkthistorias experter. Med en undran om de hade något råd eller tips om hur vi skulle kunna gå vidare.

Det dröjde några veckor sedan kom ett svar, vår anfader var född i Stenum, Norra Vings församling i Västergötland! Anno 9 maj 1731 döptes soldaten Biurbergs son Anders enligt texten i föd/dopboken. År 1720 den 22 april hade en bror blivit döpt till Bengt, fader soldat Sven Biurberg moder Anna Persdotter. Några fler barn har jag inte funnit i arkiven. Fadern Sven Bengtsson Biurberg var född omkring 1694–1695. Sockenstämmans protokoll som jag av en slump fann, när jag klickade lite på måfå i Urshults arkiv, blev grunden till en intressant del i vår släkts historia. Det visade sig att tidningens experter sökt via Carl von Otters militära bana vid Skaraborgs regemente. Han deltog i alla förekommande fälttåg under sin långa tjänstetid. Otter, född 1696, blev kapten i augusti 1720 vid Skaraborgs regemente, några månader senare major vid samma regemente. 1762 avsked som

generalmajor. I mer än 40 år kom Otter att på olika sätt få betydelse för Sven och hans son Anders.

Genom forskning i generalmönsterrullor har det gått att få fram en liten uppfattning om Svens liv i Västergötland. Mönsterrulla vid Skaraborgs regemente under Majorens Kompani noterat: Den 1 april 1717 antas en ung man vid namn Sven Bengtsson Biurberg, ålder 23 ½ år, västgöte som soldat på nr 312 Högetomt Stenums socken nära Hornborgasjön.

Mönsterrulla 26 april år 1718: Sven Biurberg är kommenderad till Strömstad. Karl XII hade sitt högkvarter i Strömstad vid denna tid. I rullan finns noteringen att Sven är gift. Han har alltså gift sig någon gång under perioden april 1717 till april 1718.

Om Sven deltog i marschen mot Norge, kan man undra, och återtaget tillbaka till Sverige efter Karl XII:s död 30 november 1718. Runt dessa år finns flera personer i Norra Ving med efternamnet Biurberg noterade som vittnen vid olika dop. Bl.a. en madame Beata, en jungfru Anna samt inspektor Biurberg. Om det finns någon länk till Sven har jag dock inte lyckats finna.

Av de tidigare soldater som var skrivna vid Högetomt har ingen haft namnet Biurberg. Tyvärr är Norra Vings församlings arkiv, där Sven levde, varken väl dokumenterade eller välskrivna vid denna tid. Husförhörlängder finns endast tillgängliga från år 1794.

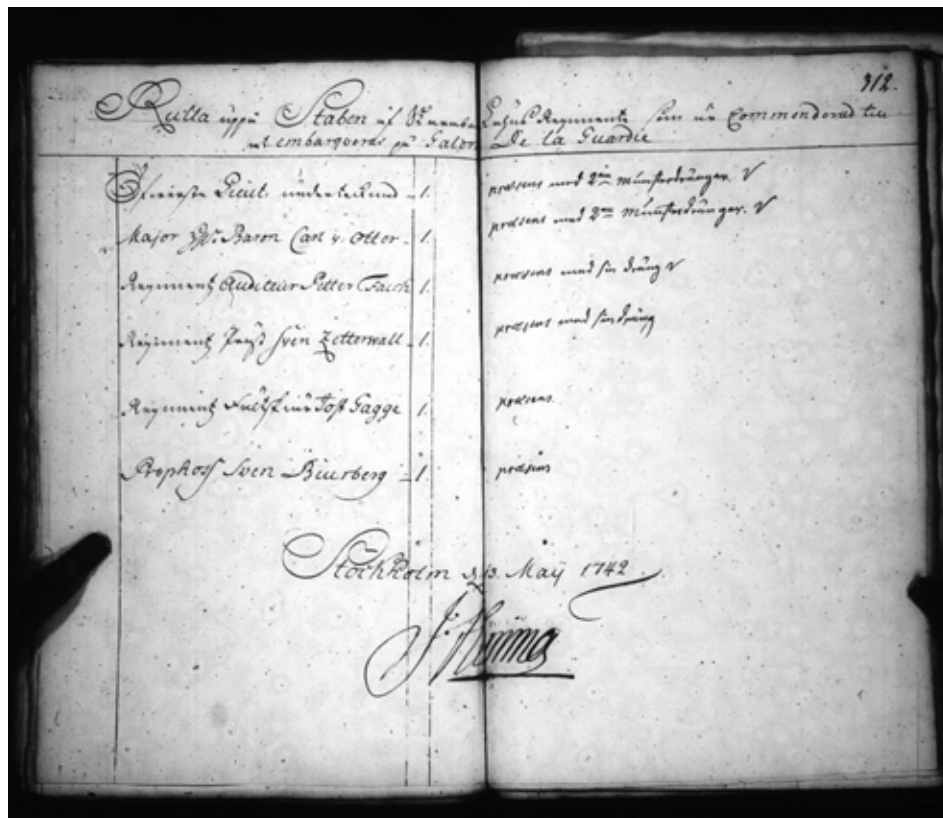
Året 1721 var Majorens kompani i Skaraborg ledd av Carl von Otter. Sven är noterad soldat under Högetomt vid samma kompani.

Den 28 juli 1741, förklarar Sverige krig mot Ryssland. Vissa grupper i Sverige bl.a. Hattarnas parti ville återerövra de landområden som landet förlorat vid freden 1721. Anders har fyllt 10 år och fadern Sven var kommenderad till galäreskadern i Stockholm enligt mönsterrulla daterad 3 juni 1741 denna gång som nr 123.

Bild 47 Under Kommenderade till Galäreskadern.

Kommenderad till galäreskadern var även majoren Carl von Otter. Meningen var att eskadern skulle färdas mot Finland och understödda de svenska trupperna. Om man avseglade mot Finland år 1741 framgår inte i rullorna.

Följande års mönsterrulla. Sven får avsked efter 25 års tjänst som soldat. Men den 26 februari 1742 i Skövde blir Sven Biurberg utnämnd till profoss. Återigen kommenderad till Stockholm nu till galären De la Gardie, listan börjar med Major Carl von Otter, därunder namnen på tre officerare samt underst profoss Sven Biurberg, listan daterad 13 maj 1742 Stockholm. (Enligt ordbok för släktforskare var en pro

Utdrag från Mönsterrulla år 1742 Kommenderade till eskadern Skaraborgs Regemente
Bildkälla: SVAR; SE/KrA/0023/0/452/ bild 314

foss rättsbetjänt vid regemente, verkställare av kroppsstraff). Eskadern i Stockholm bestod av galärerna De la Gardie, Flink och Färdig, Nordenstråle, Näsvis, Viking samt Åkerhielm. De var redo för att göra resan över till Finland. Galären De la Gardie ska ha varit försedd med 26 kanoner enligt uppgift jag funnit på nätet. Kriget mot Ryssland slutade med svensk kapitulation vid Helsingfors i augusti samma år. Inga kanoner avlossades från galärerna, enligt uppgifter i historieböcker, men en stor andel ur besättningarna kom aldrig att återvända till hemlandet, sjukdomar tog de flestas liv. Efter att Biurberg fått avsked som soldat och en ny man blivit antagen på nr 312 Högetomt, kom familjen att flytta till Stora Olofstorp i Norra Vings församling. I mantalslängd år 1744 står att läsa under S. Olofstorp profoss Biurberg hustru. Sonen Anders var nu 13 år, först vid fyllda 15 år blev man noterad i mantalslängderna. I Norra Ving gör mantalslängderna i arkiven sedan ett "hopp" på 20 år, till år 1764. Med andra ord ingen forskning finns att hämta där. Mönsterrullan år 1749 återfinns Sven bland andra, även von Otter, det tycks vara ett slags räkenskap över lön. Vid denna tid hade alltså Sven varit vid regementet i över 30 år. I Soldatregistret över Skaraborg är det noterat att Sven Biurberg avled den 30 maj 1752. Var man hämtat den uppgiften är ett frågetecken, det går inte att finna i dödboken, inte heller har jag funnit hustrun Anna i arkiven. Sonen

Bengts livsöde är också okänt. Dock vet vi att Anders flyttar med Carl von Otter till Bergkvara i Bergunda församling syd om Växjö. Otter har köpt säteriet år 1732, men bor då i Skälletorp, Skaraborg. År 1748 föds dottern Ulrika i Bergkvara, hennes 10 äldre syskon blev födda i Skaraborg. Kanske var det meningen att även Anders skulle bli soldat, han benämns som volontär i ett par andra av säteriets senare mantalslängder. Att Anders fick goda kunskaper i diverse ting, grundar sig säkert på vistelsen på Bergkvara. Förmodligen en förmån som fadern Sven fått för sin sons framtid? Anders gifter sig år 1769 med en 20 år yngre bonddotter, Elin Larsdotter från Urshult. De får fyra barn, varav endast sonen Sven född 1772 och dottern Anna född 1775 lever vidare. Barnen var enligt tradition namngivna efter Anders mor och far. Anna blir

det barn som för släktet vidare. Sven blir matros och den sista noteringen jag funnit om honom är från 1 april 1801 i en husförhörslängd med attest till Karlshamn alt. Karlskrona. (Otydlig text). Går man till historieböcker kan man läsa att den 2 april 1801 gick en brittisk örlogseskader ledd av Horatio Nelson till angrepp mot den danska örlogsflottan utanför Köpenhamn. Meningen var att Sverige skulle understödja danskarna, men ogynnsamma vindar gjorde att den svenska flottan inte kunde lämna fastlandet. Förmodligen var Sven kommenderad till flottan eftersom datumet passar väl in i sammanhanget. Varför Sven blev matros kan man undra över. Egentligen skulle han ha tagit över gården, nu blev det i stället system Anna. Sökte Sven äventyr? Kan tänka mig att fadern Anders berättade om sin far, soldaten och senare profossen Sven. Säkert hade Anders även mycket att berätta om sin tjänstgöring hos Otter. Förmodligen var Anders med Otter 1759 – 1762 under Pommerska kriget, där generalmajoren Otter tjänstgjorde som stabschef vid Skaraborgs regemente i Pommern. Biurberg avled 1810, fortfarande noterad som klockare i längderna.

Mary Rask

Strängnäs Hospitalskyrkogård

Entren till hospitalskyrkogården, Sundby

Foto: Sven Kullman, 2018

På en undanskymd plats i bostadsområdet Abborrhberget i Strängnäs ligger det en kyrkogård. För den oinvidde kan det verka underligt att den placerats där. Vid infarten finns en vacker grind och på försommaren blommar stora Rododendronbuskar på var sida om infartsvägen.

Strängnäs hospital, senare Sunby sjukhus öppnades 1922 och hade då 400 manliga och 400 kvinnliga platser, då behövdes det en begravningsplats för patienter som avled på sjukhuset. Den första patientbegravningen ägde rum den 29 oktober 1922.

Hospitalet var en egen värld, ett eget självförsörjande samhälle, till detta hörde även en kyrka och begravningsplats.

Kyrkogården placerades utanför sjukhusets murar på andra sidan vägen mot Enköping i en skogsdunge. Området var då obebyggt.

Staten ägde Sundby sjukhus, vid överlåtelsen till Strängnäs kommun följde begravningsplatsen med.

Sjukhuset tog emot flyktingar, främst baltiska efter andra världskriget, tio av dessa begravdes 1945-1950 på Sundby sjukhus kyrkogård. Den senaste begravningen, en s.k. anhörigbegravning ägde rum 1961. Sundby sjukhus avvecklades i slutet av 1980- talet.

Fram till år 1951 gravsattes 486 patienter och 10 "balter", 12 "personal" 1 läkare och 1 intendent vid sjukhuset. Summa 510 personer.

Av personalen borttogs under åren 3 personer och 1956 begravdes 1 patient och 1957 en personal.

Själva begravningsakten skedde i kyrkan vid sjukhuset om anhöriga närvarade, annars var det vanligast att akten var i kapellet under kyrkan. Sjukhuset hade 2 svarta hästar som drog likvagnen.

Så länge sjukhuset var igång sköttes kyrkogården av ett patientlag med skötare som skyfflade gångar, krattade och höll snyggt. På varje grav var en ros planterad. Det finns också en ligusterhäck runt gravkvarteren.

De flesta gravarna saknar gravsten, men på en liten sten kan man läsa "Vår kära syster Elsa Andersson". Hon var patient och "intagen" men jag kan inte låta bli att undra varför hon inte fick ligga i föräldrarnas grav på Strängnäs kyrkogård? Båda föräldrarna var döda så syskonen har antagligen ordnat med den fina lilla stenen.

Kyrkogården har tyvärr förfallit mer och mer p.g.a vanskötsel av kommunen, för ett par år sedan röjde några ungdomar platsen så den är numera framkomlig och man kan urskilja gångarna mellan gravarna.

De avlidna finns i "dödboken" i Strängnäs landsförsamling under Sundby sjukhus.

Gravkarta och register finns hos Strängnäs kommun.

Hospitals kyrkogårdar finns på många platser i Sverige. Ett exempel är Nyköpings hospital, Sankta Annas sjukhus har sannolikt varit placerad på samma plats sedan 1500-talet. Inom hospitalområdet anlades en drygt 1000 kvadratmeter stor begravningsplats i början av 1800-talet. På kyrkogården begravdes 88 patienter mellan 1854 och 1871. Begravningsplatsen är idag en integrerad del av ett parkområde.

Källa: Boken Guds åker vid Ulleråker av Tom Lundin. Boken innehåller en liten notis om de flesta hospitalskyrkogårdarna i Sverige.

Ett tack till Lars Thor som hjälpt mig med fakta till artikeln.

Lena Sundin Andersson

Foto: Lena Sundin Andersson

Funderingar kring en gravsten

Foto: Lena Sundin Andersson

På den lilla kyrkogården som tillhörde Sundby sjukhus, eller Sundby hospital som det benämndes tidigare finns det några få gravstenar kvar. På en av dem står det knappt läsbart "Vår älskade syster Elsa Andersson född 19/4 1895 död 11/11 1943.

Släktforskaren i mig vaknade och jag kunde inte låta bli att titta in lite grann i Elsas liv. Var hon patient eller personal vid sjukhuset?

Elsa Albertina Andersson föddes i gård nr 43 i Strängnäs stadsförsamling. Föräldrarna var Drängen Karl Johan Andersson född 1861 i Ytterselö församling och hans hustru Albertina Lindqvist född 1869, även hon i Ytterselö.

När Elsa föddes fanns det redan en dotter i familjen Ester Matilda född 1893 i Strängnäs.

Fadern arbetade som dräng, men blev snart Renhållningsen-

treprenör, senare underhållningsreparatör och det sista jobbet var som svinskötare.

Familjen flyttade runt lite grann i Strängnäs, finns även i landsförsamlingen av och till. De fick ytterligare tre döttrar, Beda Matilda född 1897, Herta Justina född 1900 och Elina Kristina född 1902.

År 1911 flyttar Elsa hemifrån till Maria församling i Stockholm, hon byter jobb och flyttar mellan församlingarna och år 1919 finns hon i Hedvig Eleonora församling och därifrån kommer hon i februari till Nävekvarns gård i Tunaberg. Där benämns hon husjungfru. Elsa är då 24 år och fortfarande ogift.

Den 18 november 1919 lämnar hon Tunaberg och flyttar hem till föräldrarna i Ulfhäll i Strängnäs. Hon bor med dem fram till moderns död 1931. Jag undrar naturligtvis varför hon inte sökte något nytt jobb? En orsak kan vara att Elsa nu var sjuk och inte kunde arbeta eller var det så att modern var sjuk så hon behövdes hemma? Hur som helst så snart efter moderns död så bedömdes Elsa som sinnessjuk och placerades på Sundby sjukhus.

Hon levde där fram till den 11 november 1943 då hon gick bort i en njursjukdom. Hon begravdes samma dag på Hospitalets kyrkogård.

Min fundering blev naturligtvis direkt, varför där? Föräldrarna var ju begravda på Strängnäs kyrkogård kunde hon inte få ligga där hos dem?

Kanske var det så att ingen viste att hon var död av de anhöriga, eftersom hon begravdes samma dag som hon dog?

Hur som helst så fick hon en fin sten av sina systrar i alla fall, det känns bra tycker jag.

Lena Sundin Andersson

När du ändrar bostads- eller mailadress

Föreningen har på flera sätt behov av att kunna komma i kontakt med dig som medlem. Exempelvis vid utskick av denna tidning eller mailutskick om vad som händer i vår förening. Tyvärr glöms det bort att anmälas förändringar till oss. Det finns ingen automatik när du gör anmälan till Posten. Vore därför tacksam om de som ändrat bostad eller mailadress nyligen att meddela mig via vår hemsida www.essf.se. På startsidan till höger finns snabbblänk.w

Christer Ståhl
Kassör

Bevaka gravar av intresse!

Foto: Sven Kullman, 2018

Med anledning av min artikel om Peter Gödecke i Anbudet 1–2015 blev jag i somras inbjuden av Öja-Västermo hembygdsförening att vara med på en kyrkogårdsvandring och då kort presentera Peter Gödecke som 1824 fick sin grav på kyrkogården i fråga.

Någon vecka före evenemanget blev jag uppringd av en representant för arrangören som framförde att det kanske var så att gravstenen inte fanns kvar. Onekligen blev jag litet konfunderad av detta besked. Skulle jag hålla mitt anförande vid en gravplats utan sten!? Jag beslöt att klagöra förhållandena och på plats kunde jag konstatera att bara den nedre tredjedelen av stenen var kvar och de övre delarna hade lagts i en hög utanför kyrkogårdsmuren tillsammans med andra kasserade minnesstenar.

Egentligen blev jag inte särskild förvånad över att stenen gått i bitar. När jag första gången såg den 2005 noterade jag att den var i ganska dåligt skick med en spricka tvärs över. Men jag fylldes ändå av en olustkänsla inför det hela. Hade man inte kunnat rädda stenen? Hade den inget värde för bygden? I graven vilar trots allt en av de tidigare ägarna av Stora Sundby? Hade den inget kulturhistoriskt värde?

Framhållas skall att det fanns en skylt vid "gravstensresten" med information från huvudmannen. Personal på expeditionen vid kyrkan berättade också om den gravinventering som tydligen pågår på alla kyrkogårdar och att man diskuterar vad som skall definieras som kulturgravar.

Med dessa rader vill jag bara framföra min uppfattning av läget att om man är intresserad av att en grav – släktgrav eller någon annan grav som man tycker vore värd att bevara - kan det vara lönt att framföra sina önskemål till huvudmannen. Och jag tror att det brädskar – så bevaka era intressen!

Sven Kullman

Nutidsarkeologi

Husgrunden under renovering

I samband med renoveringen för ett par år sedan av grunden till vårt sommarhus, byggt på 1860-talet, i Blomsterhult, Öst-eråker, Vingåker, hittade vi diverse föremål bakom stenarna. Vi fick uppfattningen att de var ditlagda, dvs. att de inte hamnat dit i samband med tippning av fyllningsmassor, men vi har inte hittat något om att det skulle finnas en tradition att göra så, jämförbar med att lägga ett mynt under masten på fartyg eller skorstensstock eller att placera en barnsko på vinden vilket skulle ge många barn i familjen. Det finns nog många exempel på likade sedvänjor.

Vad vi fann var:

1. En gammal sko
2. En stor skärva av ett porslinsfat
3. Ett stort skinnstycke med rester av "remmar".
4. En brännare till fotogenlampa
5. En brun flaska, 100 ml, utan innehåll, med rest av etikett. Korkad.
6. En flaska i ofärgat glas, 300 ml, med klar vätska och tjock, kittfärgad bottenbudsats. Korkad.
7. Några tygremmar
8. Ett par mindre metallföremål med oklart ursprung. Från klocka??
9. Några smidda spikar

Den gamla skon var kanske det föremål som väckte vår största nyfikenhet varför vi vände oss till det i Kumla belägna skoindustrimuseet som är ett av landets ca 1 500 arbetslivsmuseer.

"Med arbetslivsmuseum avses sådan verksamhet som har till

syfte att bevara och gestalta en arbetsplats kulturhistoriska värden, såväl fysiska som immateriella inom privat eller offentlig sektor och som är tillgängligt för allmänheten (Förordning 2002:644).

Arbetslivsmuseerna är av stor betydelse för Sveriges kulturarv, besöksnäring och demokratiska historia och är som en karta över hur Sverige industrialiserades." (Ref: <https://www.arbetslivsmuseum.se/arbetslivsmuseer/>)

Besöket i Kumla blev en överraskande positiv upplevelse och jag kan varmt rekommendera ett besök. Med hjälp av insatser från personalen där konkluderade vi att skon är en herrsko av modellen Gustaf som tillverkades vid Stockholms skofabrik AB 1913-1945. Enligt Wikipedia fanns byggnaden kvar 2009 på Hornsbruksgatan 19-25 i Stockholm. Skon kan antas ha sitt namn efter grundaren av

fabriken, Gustaf Pott. I skrivande stund vill jag minnas att skon är avsedd för vänster fot. Först 1910 började man i tillverkningen anpassa skon efter respektive fot - fram till dess såg skorna i paret likadana ut. Skons skick, med ett flertal

Herrsko modell Gustaf

lagningar, vittnar om att den definitivt inte var ny utan flitigt använd.

För att få litet information om porslins-skärvan skickade jag en bild av den till tre kvinnliga bekanta och fick tämligen omgående svar att porslinet var tillverkat vid Gustavsbergs porslinsfabrik. Men var modellen Rococo som tillverkades 1892-1927

eller den snarlika Paris som tillverkades 1916-1939? Till slut enades "experterna" om att det rörde sig om modellen Paris. Vi har frågat många vad det stora skinnstycket med rester av remmar kan ha varit. Bland förslagen finns benläder, skyddskläde och någon form av väska, exempelvis för verktyg. Brännaren är en rundbrännare av modell Kosmos, det står på skruven till vecken. På "nätet" står det om den: "Kosmosbrännare - bred platt veke som formas till en cirkel i en tub. Brännarglaslet är rakt och avsmalnar tvärt strax ovanför vecken.

Tallriksskärva av modellen Paris

Mycket populär brännare, som ger bra ljus tack vare den välriktade lufttillförseln och minimalt med lukt".

När Kosmos-brännaren började användas har jag ingen information om.

Fotogenlampan uppfanns 1855, kom till Sverige via Tyskland i början på 1860-talet. Edisons glödlampa som brann 40 timmar kom 1879. I och med

elektrifieringen 1920–1930-talen försvann fotogenlamporna. På den bruna 100 ml-flaskan utan innehåll fanns rester av etiketten kvar och några fragment av den hittade jag också i sanden intill flaskan. Av textresterna att döma tycks den ha innehållit rättgift.

Vad den större flaskan innehåller har jag ingen aning om och de små tygremsorna ger bara exempel på ett mönster. Till dags dato har jag inget berättat om de små metallföremålen men en urmakare kan säkert svara på om de kan ha suttit i

ett urverk och de smidda spikarna är inget förvånande fynd då alla spikar – i den mån spik använts vid byggandet – är smidda.

Vad får vi då ut av dessa fynd? Porslinet att det hamnat i grunden efter 1916 och fyndet av den fungerande Kosmos-brännaren talar för att den hamnat i grunden efter elektrifieringen i byn. När det skedde har ingen exakt kunnat säga men det lär ha skett på 1920-talet. Så om sakerna lades samtidigt i grunden, vilket allt talar för, så skedde det sannolikt på 20-talet, kanske efter min svärfars föräldrars död

1926 och 1928. Man genomförde kanske i anslutning till det renovering av grunden och tog tillvara några tidstypiska ting som lades i den till kommande generationer att grunna över.

Kosmosbrännare

Sven Kullman
text & foto

Nya medlemmar

Nedanstående nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och vår ambition är att ni skall ha stor glädje av ert medlemskap.

Styrelsen

Monica Johansson, Eskilstuna
Berit Broberg, Eskilstuna
Anita Nordgren, Mariefred
Solwieg Massin, Mariefred
Sören Andersson, Eskilstuna
Maritha Larsson, Eskilstuna
Ann Wallman, Eskilstuna
Hans Rosengren, Eskilstuna

Eva Rosengren, Eskilstuna
Lars-Åke Ingemarsson, Eskilstuna
Lars Göran Larsson, Eskilstuna
Barbro Andersson, Strängnäs
Bertel Söhr, Torshälla
Jan Ola Norman, Stockholm
Jan Svensson, Eskilstuna
Anita Huss, Eskilstuna

Kalendarium hösten 2018

Lokalen Källgatan 3 B i Strängnäs. Öppettider

Tidsperiod	Fr o m	T o m	Dag	Tid	Anm.
Kvällsöppet	29 augusti	5 december	Alla onsdagar	18–21	29 augusti även långöppet
Extra långöppet	-	-	Fyra onsdagar	14–21	29 aug, 26 sep. 31 okt och 28 nov
Helgöppet	-	-	Tre söndagar	14–17	16 sept, 14 okt och 11 nov

Lokalen Dambergsgatan 1 Eskilstuna. Öppettider

Tidsperiod	Fr o m	T o m	Dag	Tid	Anm.
Eftermiddag	21 augusti	27 november	Tisdagar och torsdagar	13–17	Samtliga tisdagar och torsdagar mellan 21/8 och 27/11

Aktivitet	Datum	Dag	Tid	Plats	Föreläsare/Stödperson/Ämne
Öppet hus	21 aug	Tis	13–17	Lokalen E-tuna	Höstens första ”öppet hus”.
Öppet hus	29 aug	Ons	14–21	Lokalen S-näs	Höstens första ”öppet hus”.
Temakväll	11 sept	Tis	18–20	Jägarsalen Strängnäs	Texttydning, ta med det du gått bet på så hjälps vi åt. Christer Ståhl + alla
Caféträff	12 sept	Ons	18–20	Lokalen Eskilstuna	Tema: Släktforskning i allmänhet. Vi diskuterar våra erfarenheter och problem med vår forskning. Vård: Kjell Ivarsson
Tematräff	20 sept	Tors.	14–16	Lokalen E-tuna	Tema Min släkt Jan Netzel
Berättarkväll	25 sept	Tis	18–20	Jägarsalen Strängnäs	”Från Skottland och Sundborn till Strängnäs” Börje Boy berättar.
Fredags-lunch	5 okt	Fre	12–13	Biblioteket Multeum S-näs	Ulf Lindén berättar om Lorenz Stobées stormiga livsöde.
Temakväll	9 okt	Tis	18–20	Jägarsalen Strängnäs	SVAR, vad finns och dess möjligheter. Tomas Furth Genealogiska föreningen
Tematräff	11 okt	Tors	14–16	Lokalen E-tuna	Tema Min släkt Jan Netzel
Höstmöte	20 okt	Lör	13–16	Seniorcentrum Eskilstuna	Professor Kalle Bäck Den besvärliga svärmodern – myt, nidsbild eller verklighet.
Berättarkväll	23 okt	Tis	18–20	Jägarsalen Strängnäs	”Far under ockupationen i Sønderjylland” Eva Vajstedt berättar.
Föredrag	30 okt	Tis	18:30 - 20:00	Contrast Eskilstuna	Erik Magnusson Ett intressant och skrämmande föredrag ”Synd och Skam”
Arkivens dag	10 nov	Lör	13–16	Eskilstuna	Bemanning av Eskilskällan i Biblioteket
Temakväll	13 nov	Tis	18–20	Jägarsalen Strängnäs	DNA, Eva Vajstedt och Anna-Lena Tordsdotter berättar om sin DNA-forskning
Cafékväll med tema.	15 nov	Tors	18–20	Lokalen Eskilstuna	Fröslunda i våra hjärtan. Jan Lundell vägleder oss in i 50-talet, gårdar, kartor och lite om de boende. Vård: G Olofsson
Föredrag	21 nov	Ons	18:30 - 20:00	Biblioteket Multeum S-näs	Karin Rehnman: En resa från Stockholm till Oslo som Oscar den II gjorde
Tematräff	22 nov	Tors	14–16	Lokalen E-tuna	Tema Min släkt Jan Netzel
Föredrag	26 nov	Mån	18:30–20:00	Contrast Eskilstuna	Mia Brunell Ämne: ”Döstdning”. Det började med en ICA kasse .....
Berättarkväll	27 nov	Tis.	18–20	Jägarsalen Strängnäs	”Vad hade farfar gjort för hyss?” Lena S Andersson berättar.
Öppet hus	27 nov	Tis	13–17	Lokalen E-tuna	Höstens sista ”öppet hus”.
Öppet hus	5 dec	Ons	18–21	Lokalen S-näs	Höstens sista ”öppet hus”.

Övrigt	1–2 sept.	Släktforskardagar och stämma 2018.	Tema Migration.	Växjö
--------	-----------	------------------------------------	-----------------	-------

Lokalen Eskilstuna Dambergsgatan 1 Medborgarskolan, Jägarsalen, Strängnäs Källgatan 3 B
 Seniorcentrum Alva Myrdals gata 3D Biblioteket Strängnäs Multeum Eskilstunavägen 2
 Contrast/Eskilskällan, Biblioteket Kriebsensgatan 4 Eskilstuna

Presentation av ESSF's styrelse

Kjell Ivarsson

Ordförande, Kjell Ivarsson, 72 år, född i Askers socken i Närke, har bott i Eskilstuna sedan 1967. Har släktforskat i ca 20 år och har varit aktiv i ESSF i stort sett hela tiden i olika roller. Har mina rötter i syd-östra Närke och en liten gren i Kronobergs län.

Vice ordförande, Ove Jansson, född och uppvuxen i Eskilstuna. Blev fascinerad av släktforskning när jag gick en grundkurs och forskade väldigt intensivt några år. Nu är det mera finputs och breddning av släkträdets som gäller. Har varit medlem i föreningen 7-8 år.

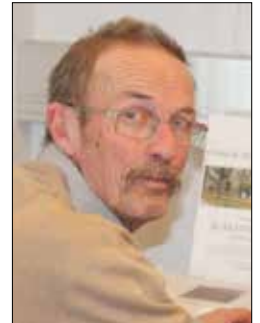
Ove Jansson

Sekreterare, Håkan Olle Larsson, 63 år, född i Eskilstuna och har bott här i stort sett hela tiden, förutom studier på annan ort några år. Varit medlem i ESSF i ca 7 år, men inte hunnit släktforska så mycket ännu. Hoppas dock att under hösten komma igång med släktforskningen. Är också teknisk redaktör för vår tidning Anbudet sedan många år tillbaka.

Håkan Olle Larsson

Kassör, Christer Ståhl, 70 år, född i Visby. Bosatt i Åkers styckebruk sedan 1988. Mitt eget släktforskande har de senaste åren varit vilande då jag haft/har uppdrag i föreningen dels som ordförande och nu som kassör. Har stort utbyte av att fungera som cirkelledare för nybörjarkurser i Strängnäs.

Christer Ståhl

Ledamot, Göran Olofsson, 72 år, född i Eskilstuna, har bott i Eskilstuna nästan hela mitt liv men med några korta avbrott på andra orter. Har släktforskat i ca 15 år och har tidigare varit aktiv i valberedningen. Känner mig nöjd med min släktforskning men får ibland "återfall". Ägnar mig numera mest åt att skriva om vår släkt. Bistår vår förening med att ordna aktiviteter och se till att de blir genomförda.

Göran Olofsson

Ledamot, Hans Liljenstolpe, 66 år, född i Eskilstuna och vuxit upp på en mindre gård mellan Eskilstuna och Hälleforsnäs. Flyttade till Strängnäs 1979, gick grundkurs och blev medlem i föreningen 2002. Har mina anor i bl.a. Småland, Närke, Värmland, Stockholm och USA.

Hans Liljenstolpe

Ledamot, Eskil Ward, 75 år, född i Rensved i Jämtland. Bosatt i Strängnäs sedan 1983 och började släktforska om mina jämtländska rötter för ca 4 år sedan.

Eskil Ward

Ledamot, Gun Sundberg, nyast i styrelsen och nyast som släktforskare. Nybörjarkursen hösten 2017 var så intressant att jag repeterade den på våren. Jag försöker få ordning på min väldigt stora släkt (på mammas sida) som flyttat kors och tvärs över hela Sörmland med koncentration till de östra delarna. Min mer okända släkt (på pappas sida) har resulterat i att jag har hittat mina enda tre biologiska kusiner där. Jag är född utanför Gnesta men växte upp i skogen söder om Flen. I Eskilstuna har jag nu bott i 45 år.

Gun Sundberg

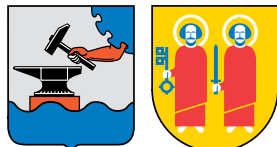
B

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen
med nya adressen på baksidan till:
ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

HÖSTMÖTE

Lördagen den 20 oktober 2018 kl. 13.00

Plats: Seniorcentrum, Alva Myrdalsgata 3, Eskilstuna

Mötet inleds med ett föredrag:

”Den besvärliga svärmodern – myt, nidbild eller
verklighet”

av professor Calle Bäck

Efter föredraget fika och därefter startar höstmötet

På dagordningen finns bl.a. följande:

Preliminär budget för 2019

Beslut om medlemsavgift för 2019

Medlemstidningens framtida utformning

Välkomna
Styrelsen